«La vespra de la Cinta»

Per JUAN ABARCAT BOSCH, Pbre. († 1943)

INTRODUCCIÓ

¡Vaiga, diguen lo que vulguen,
una alegria tan gran
com la que hi ha aquí a Tortosa
tot aquell dissabte avans
de la festa de la Cinta,
no's veu ni's troba a cap part!
¡Vaqures tú ni tu ni ha cap home
que haigue vist ni sentit mai
un vol com lo que fen natros..!
Bona que no, ipos es cla!
¡Qué compto a Barcelona..!
Val més lo bando real
de la vespra de la Cinta
que tot lo que's atreu fan
¡Qui pugués está a Tortosa
i disfrutar-se cada any
d'una festa tan bonica,
d'una diada tan gran!
Vint anys ha que no l'hai vista
¡Semblia mentida, vist aspi!
Si ha algú per culpa meua,
la Mare de Deu la ho sap.
Me'n recordo que este dia,
sent noeut, dilitxosa edat!
i esperaba en candeletes,
i sola matinà
(malditasent no m despertes-sen)
més que cap dia de l'any.
Me vestia ben depressa
en tres o quatre sagarrapa;
anaba cap a le cuina,
tiraba ma del calaix,
me mullaba en quatre moscos
un llenguet o un tros de pa
i una baldana de quarto.
i tira escales n'avall,
correnz a buscà la capta,
per a seguí'li derás
la capta, que leia xeto
que anaba per la ciutat.

LA CAPTA

Per no deixar-se cap casa,
tomàven dos comissions.
I en una d'elles anava
lo xertolí Sarnacloc,
que'ls feia foret, segons diuen,
dels dolçainés d'allavons.
I l'altra ija ho crec! com era
la del primer Majordom,
duia la bacda de Borge
i la banda de Godos.
I i gual xiquets, podeu creure
que donaba molt de goig
veure aquella comitiva
pels carrers i carreres
Los Capillers, obrint marxa,
tots de blanc i en un basó,
caminant en molta etencia,
xiro, xaro... Mein cop.
¡Guina estrella que'ls donàvem
aquella tres o quatre nois
que portàvem les «banderes»
al costat dels Majordoms!
I no'l diri tinya d'in dúien
de peces de tots valors!
dures, pasetes, quadernes,
i hasta alguns xavos i tot.
Per poder diu una bandeja,
vos asseguro que jo
n'haguera dat desseguida
un dels pós grossos narcots
de pitxolins i mitetes,
i casas d'allò més gros
de jugà a la panereta
i tira a torra-llaó.

PREPARATIUS

Cap allà a dos quarts de dotze
tot s'anava animant:
aquells homes necessaris
que tenien d'ocupar
càrrecs importants al «Bando»:
los cavallos contractats
per carregar-se a l'esquena
l'armaleta dels jugaris,
començàven a remourels
i a alabalvàven dels barcs
dal «congrés» de casa Boria,
qui tant, qui menegant:
—Xaiun, arriba, que ja és hora
d'està a ca la Ciutat.
—Vá, Bolgot, au, acelerat.
—Vas davant qu'alegre vaig
—Ets de dí que no vols vindre?
«buenos, pos, per la larga.
—Tu, Serró, deixat la morra,
sino arribaràs tart.
—Si la veuràs, fi, no m mareijes
ara. Veràs» engalaba.
—Dones que? poisnan «muntas.
i allavons recorreria.
—Vesten, iguay, i quina quèra!
ja sonàven un avisol.
—¿No veus qu'estan cansa a cansa?
—Vaiga, vaiga, andosiol»
¡Renaiguet, i quin bullici
que hi havia al «espasa»!
Ramon lo campaner estava,
com el tos, ben atent
disposat i donant ordens
a tots els seus ajudants
—Tu, Antoneta, a la Rocona;
tu, Cequiel, baixat lo jac
i alimcsar a la Catedral,
i inyirvi, i aspenta vs!
tu, Rafel, i tu, Nadiu
passèvon a l'alta part,
agafats a l'Agnetina
i procurets guardà'l cap.
Xano, ficat a la Portal,
tú a la Rubia, Joan;
Quico, vàreb'a a la Prima,
qu'ésta no'ls lará sua,
i vàrguen en xi a la Cinta
los que tinguen millor bras.
I vos! xiquets, que les dotze
desseguida tocaran.
Después lavem nos i vargo
que fino ja al quarto tancats
pastinats de la Garduña
i aiguardant de cà'l Pigat.
A la vora de nou dia
no's podia dona un pas
desde mitxa Placa Nova
hasta Casa la Ciutat.
Si n'hi ha alli de gentio
de totes classes i edats!
Xinyis, dones, xics i xiquets,
pagesos i menestrals
van a veure com arranca
lo solemne «Bando real».
Ja's presenta l'veil Maiolí,
campetando i armonical,
en les zapatilles roiges
per acompanyà als jugaris.
Ja la culla dels comalics
està dins l'amagatall
aguantant en disenulo
per un estranyy finestral
Per un pedas que clarejya
que tira de llarc un pam.
i que està cost aporta
a la roba dels jugaris
Lo trompeta està tot serio
més ertic que un barandal
en la seua jaca roja
i l pataccal bate lo bras
Ja le xiquets van i s'amaguen
dins del ventre butrofal
d'aquelles tres cucaleres
que un dia de molta fam,
segons conten les histories
van arribar-se a mitjà
només d'una quixalada
a un sargento tot un bras.
Los xiquets, i que contents hi entren
dins d'aquella tres abrasa!
i no'l'a fa, no. gens de llatic
lo groc, la verda, la verg,
el la groasa baldenada
de tot aquell budellam
Los músics i'n dolçainés
també estàen ja preparats
esperant que toque l'hora
per a rompre. i mentres tant,
vinga a le escalas i «prepetos»
com de costum, ja se sap,
per le bona embocadura
i tock més afinats.

LO BANDO

Tocs mig dia.. «calles!
ton.. deu.. onze.. dotze, iacs!
Fa secyal lo tromoelé
i le pose a llegí l programa
¡ant bon punt com ha acabat
comença la xarapela;
la banda en aquell moment
romp en una alegre marsa
Bálate de Sarnaclóc
comença a tock la gaita
ten dúos ben rellats
en lo de l'atra dolçaina;
i per les torces que fan
de'la pose la cara unflada,
roija com un pimiento
dels que's conserven en llauna.
Les campanes se desfan;
pela balcone hi ha una gentada;
los santws i'la sabatés
dixan-se la faena en banda
se llenen al carrer tots
en una cora de Pasqua
i arrodissant a tothom
en tothom mosen ganara.
—Mira maseta, que'l cau
lo tecó de la sabata.
me li diu un sabatè
a una pagesa que passa.
—Foll de deste, mal pegot.
¡ella contesta enfadada!
vaiga, dotse, vaiga, vas
no tingue'n tan poca latxa,
bámbul, més que bámbul
—Guay, xica, mira ella la guapa
si que s'ho ha pres ben al fort!
¡correeja, xiqueta, calma,
que'ls de fora Sarnaclos
tenin un genit que talla!
Los canalics ja s'estan
abracant a la barra
i ala muscles, per ler més tou,
hi diuen una capsasa
Maiolí, que en gran valor
i serenitat i calma
está mig aixarranca!
entre'l jugari i agnata,
tenin-los ben agafats
als dos pel sec de la cama,
crida en naixencsa vau,
pegant dos cops a la barra:
—Son-hi, xiquets?
—Son-hi —Ais!
I vetela allí ja en dance
a n'aquells dos aliguts
de kilométrics alcária
que sense cap ninument
sempre que surten de casa
van nuvias al he-re-bé
de Bolgot i comparsa
Los nanos que van ballant
d'una banda a l'atra banda,
avans d'arribà al Mercat
ja no podian dir ni lava.
Les cucaleres lo cap
allarguen a cada pasa,
i en lo cruzat dels quixals
i'l vist de la mirada
en un punt las fer botets
a tots los crios de mama.
Mentres tant, de Sant Francesc,
del Garrofe i Santa Clara
la gent baixa a borbollons
a veure l «Bando» que passa.
—Xiquet, que encara no ve?
—Poc a dit que a la jagaita
davant de cà Pararam.
Il ha agafat una desgana!
Com que la tardes calde..
no és estrany.
—Poca sustància!
tens unes coses també..
Rosera atencio a casa,
que tinc ja cuits los sopics.
I se n laran una pasta.
—Jo tinc la cassola al foc,
i hig fideus en palaca.
—Calleu, ja venen.
—¿Vols dí?
—¿Que no sentiu la dolçaina?
—Tens raó, mira l jugari.
—Ara volta la jagarta
—Xica, mira l trompeta
—Nanela, quina elegancia
—Hi si carioncilla prou
en lo seu vestit de gala.
—Mira en quina «safacció»
se posa a llegí l programa
—Veiguen. xica, si estana res
—Que hai d'estendre, tollom parla.
Xist, silencio: guay, calleu
si us dona la real gana!
—I ara ara va, aquell burinot
en lo carro de la nana
a volé pasá pel nitg
i moure esta xaragata?
—Vaiga, vesa! ja s acabat;
no hai estés ni una parsula.
Es este sarabastal
¿qui és lo que pot dar-me «cetra»?
I un'ara vegada la cria,
i la mitxa i la gaita
alegren de bó-de-bó.
Tota la gent s'entusiasma,
i cast bé la plorá
veure qu'está dedicada
a la Verge de la Cinta
tota aquella gran festassa.

LOS BONOS

—Mira, Cisco, quant de «probes.
—Alxó que miro: i l'acn van
alxi com ara?
—Alfa al pati
de la Mesca a buscà'l pà,
l'arroz i la cansalada
que'l dosen com tots les sayx.
en tal dia com avui
—Magnada esta carital,
allí'ls pobrets participen
també del goig general,
pos en festes de més trista
la miseria, i quan ja fan,
si no és gent ben ombrenada
i de sentiments cristiana
no hi ha pau a les families,
no's la més que renegà,
i morros i males cares
i renecs, cops i segarrps
—Guanis pobrets.. i quin gentio
va a buscà la carital..!
—Que hi vole le santa cristiana,
(si son tan pocsets los pueyra!

LO ROSARI

Quan repiquen les campanes
cap allá entre dos boiuana.
es que toquen lo Rosari,
al gran Rosari cantat
que en honor de nostra Mare
se diu a la Catedral.
¡Quin quadro. xiquets, quin quadro.
mes bernins i emocionant
nos se presenta allavons
ala qu'estem esanorats
de la Verge de la Cinta
i de la nostra ciutat!
La capella está plenata,
plenata que no s'hi cap.
De candeles no'n parles-sen,
ni d'ananyes de cristall.
I d'que diren de la música?
I d'nos podrem dir dels cants?
Tot es bonic, tot la festa,
hasta le mes menuts detalls
hasta aquell qu'está allí als claustros
en un llibre i un tassal
i «puna!» nom. dels confrares
que'le dos «reles» van a pagà.
Gran sacabat lo Rosari.
¡Ta gricos ja s'han cantat,
romp un gran Vol de campanes
solemne, esplendit, brillant.
Los claustros estan berrocos,
los golets a centenda,
i brilles pel pou, pe'n terra,
per les fora i ala entrada.
Tortosa ja está de festa.
i ajarelx com per encant.
Ja's presenta l'veil Maiolí,
en bombolons i banda,
i el cercle i dona marcha
i la balcone enfonsenatx.
hi han músiques al Parque
i entusiastze a tot pach.
Però també has d'anà en conte
no es caigue un gorel al cap,
i os dixe lets una llenta,
senl la barba del veinat
Jo ho vaig veure una vegada:
Dos pagesos elegants
d'allá del horta de Bitem,
anaven tots arrocats
a vore les lluminàries,
en lo cabell pentinat,
llabent de saragatona
(a n lleien de troya, ja!
calçó curt, nonet de trinca,
camias en los punys plenzats,
alafades les polseres,
lo clatell ben repelat,
un calliquenyo a la boca,
i llaxant lo fum pel nas
Era allí al carrer del Angel,
quant de repent sentn i pal!
li va caure a un dels pagesos
un gorel glé d'oli al cap
¿Gotet m has dit?
—Guay, que babiga
lo «cague» que n'ha tirat,
que li vull chafa-li'l nassos..!
—Puig, Miquel, d.«xeu esta
no t'enfadigues, xiquet.
dixeu anar-ho, vorás
com que no s'ha fet aposta.
i ara ja está fet lo mal..!
Mestres tant a Miquel l'oli
li rajaba enquena avall,
i a gotetes li xunaba
per les aurelles i nas
—¡Vaiguen tú quin «servessari»
(dia) pobre jamagaut!
tot tintet arvi que diua
lo mocadó nos al cap,
aquell mocadó de pita
que la novia'm va dona!

* * *

¡Vaiga, diguen lo que vulguen,
una alegria tan gran
com la que hi ha aquí a Tortosa
tot aquell dissabte abans
de la festa de la Cinta,
no s'veu ni's troba a cap part!